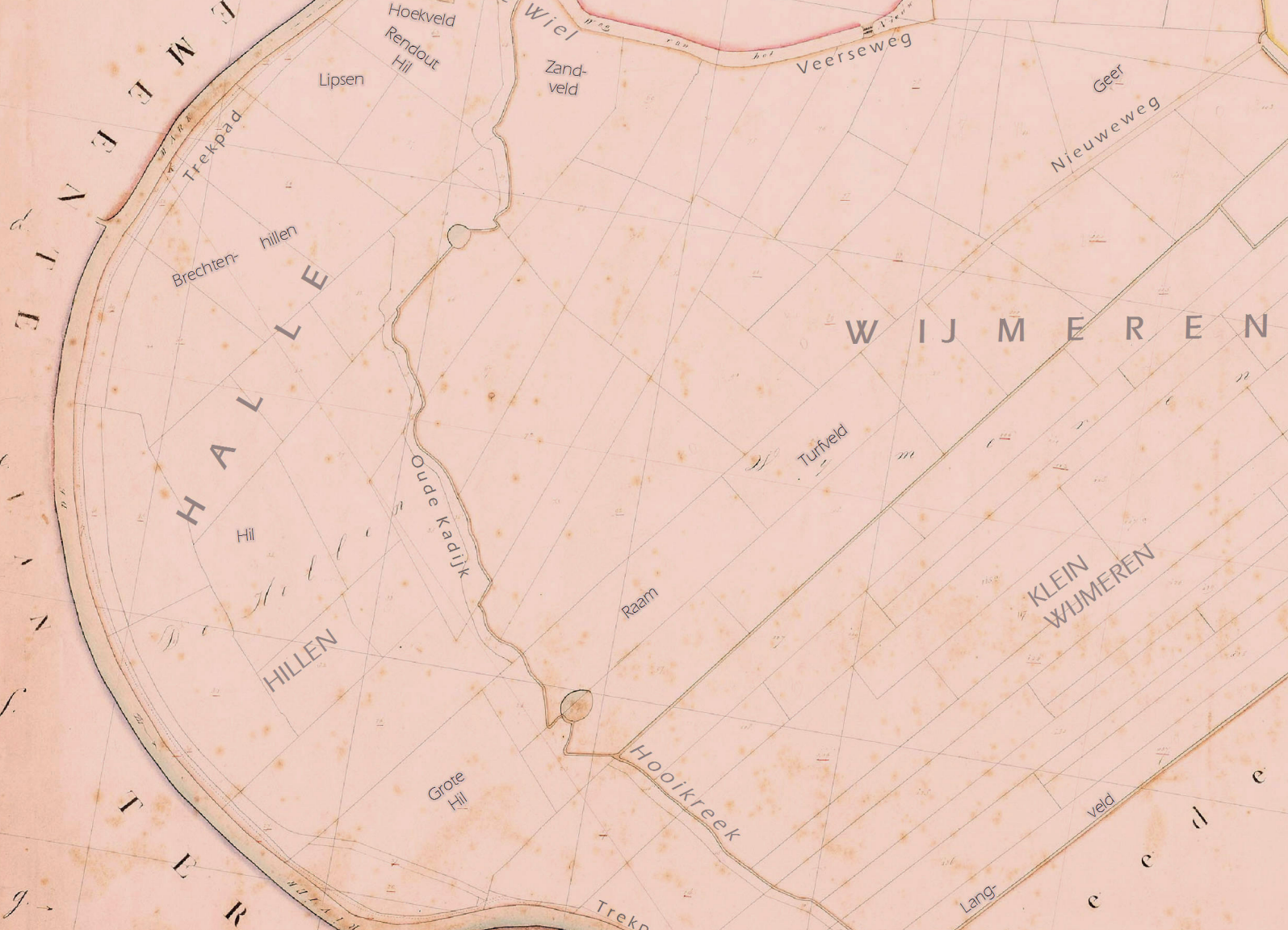

Erfgoedrapport Breda 60

Veldnamen in de voormalige gemeente Princenhage

4.25 Wijmeren

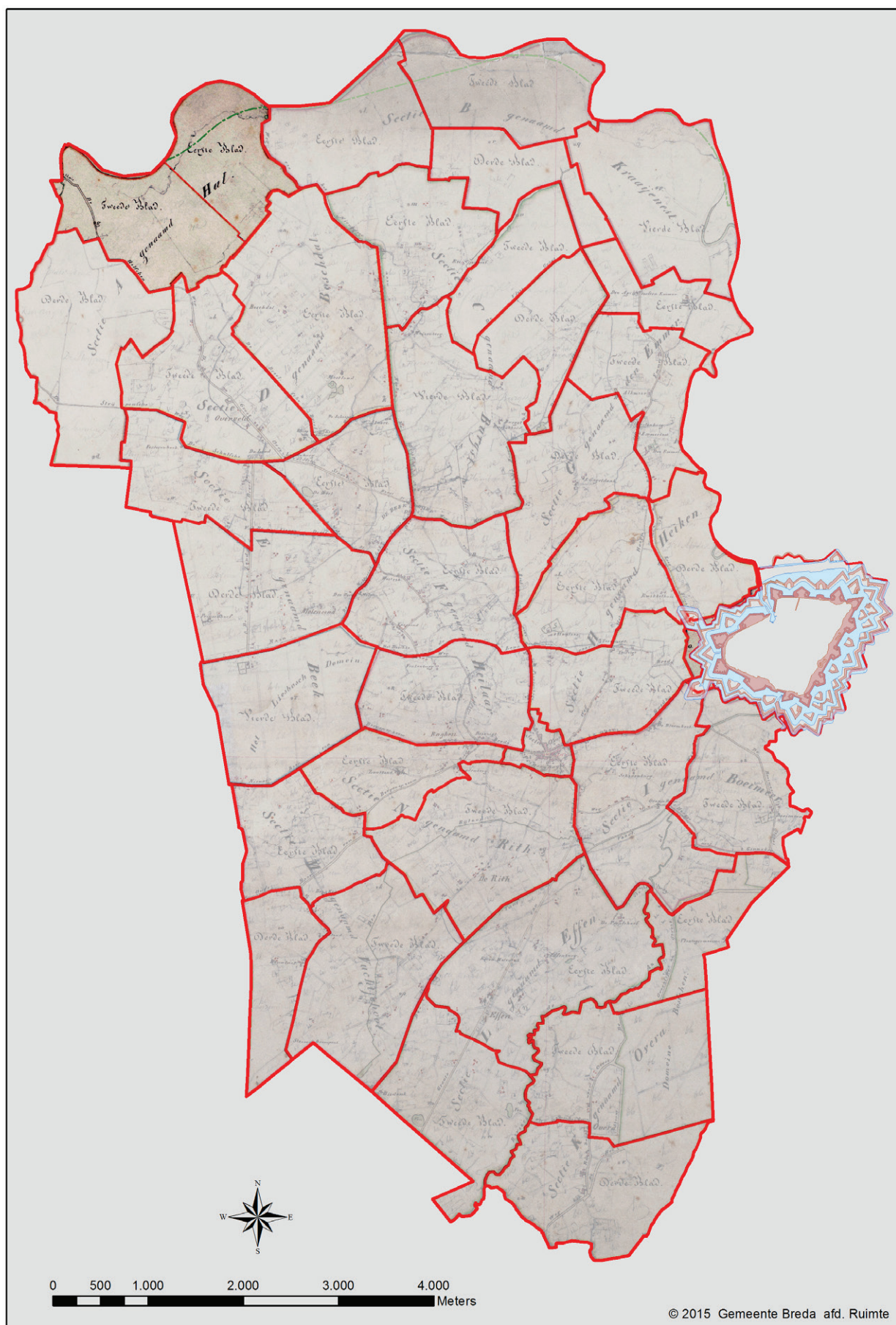
Chr. Buiks

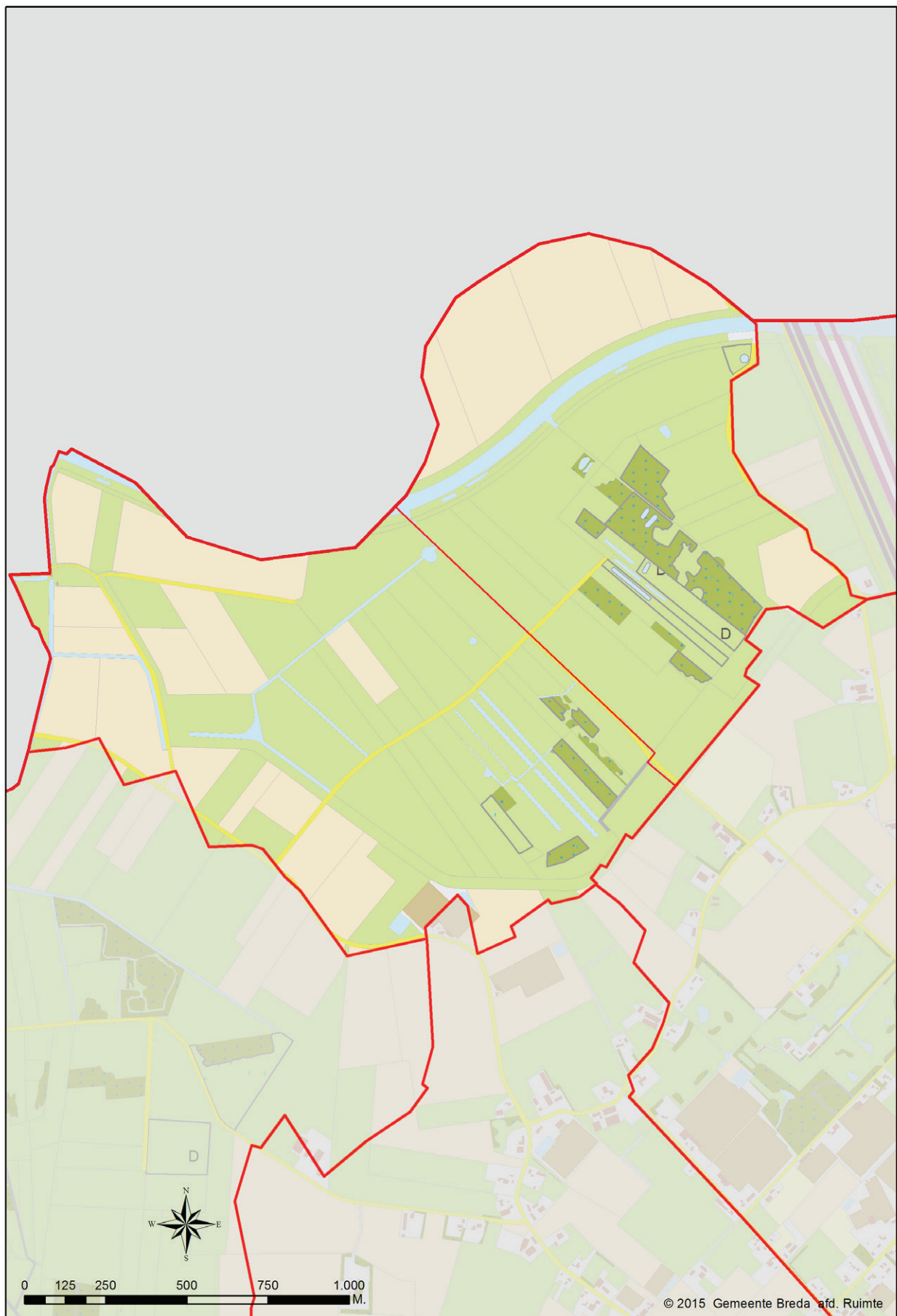

Gemeente Breda

4.25

WIJMEREN

Toponiemen van Wijmeren op het kadastraal minuutplan Hal sectie/blad A2 uit 1824.

4.25 WIJMEREN

AAN DE HUISKENS – 1510 – R419, F197

Beemden in Wymer, ontrent de plaets geheyten aen die Huyskens.

Stonden er in dit kale poldergebied huizen? Eerder genoemd naar een familie Huis. Vergelijk Peter Cornelis Peter Huys, 1533, R707, fol. 20v.

ARMENVELD, LANG – 1886 – NBOC26, 2539

Een perceel hooiland in Weimeren: Het Lang Armenveld, 3,30 hectare.

Bezit van 'den armen', de instelling die de bedeling verzorgde.

BIEZENWEIDE – 1774 – RH109, 105

Een perceel wey oft hooyland: de Bieseweyde, een bunder.

Met bies werd in de zeventiende eeuw een aantal verschillende plantensoorten aangeduid: de mattenbies, de stekende bies, pitrus, pijptorkruid (= wel-riekende water-biese) en zwanenbloem (= bloeiende water-biese) en mogelijk nog andere. Sommige biezen leverden nuttig materiaal voor de mens, zoals de mattenbies (materiaal voor stoelen) en pitrus (pitten voor kaarsen).¹

BINNENLAND – 1749 – RH104, 186v

Eenen hil buytendyks, suyt het Binnenland, noord de Vaert.

Binnenland: binnendijs gelegen land. Binnenland kan ook wel betrekking hebben op binnen de aanstede gelegen land, maar hier niet.

BOERSHIL – 1705 – R734, F80

Een perceel hillen ofte hoylants, een bunder: den Boershil, buytendijcx, noortwaerts de riviere de Mercke ofte scheepvaart.

Hil 'aanwas' hier van de familie (De) Boer. Vergelijk Anthonis Claes den Boer, 1673; Hendrik Boeren, 1720.²

BOSDALSEWEIDE – 1912 – BREDANAAR31, 241

Een perceel hooiland in Wijmeren: de Bosdalsche weide, A 178, groot 1,4 hectare.

Bezit van de buitenplaats Bosdal; zie onder Overveld, Bosdal.

BOVENHILLEN – 1667 – GP280, 22

De Boven Hillen.

BOVENHILLEN – 1731 – RH278, 66V

Weijlants in de Boven Hillen.

BOVENHILLEN – 1758 – RH107, 3

Weyde in de Boven hillen van Weijmeren.

Boven 'hooggelegen'. Blijkbaar al sterk aangeslibde hillen. Als er begroeiing op een kale aanwas begon te komen, ging de aanslibbing ineens veel sneller, omdat er veel slib tussen de planten (vooral riet) bleef steken. De hillen konden dan op den duur boven hoog water komen te liggen.

BRECHTENHILLEN – 1603 – R718, F225

Zeven bunder hillen: Brechten Hillen, aent Nieuw Veir.

Hillen van de familie (Van) Brecht. In 1415 worden genoemd Gheryt Brecht en Ghieljs Brecht, G, fol. 41 resp.55v.

Deze hillen hadden een behoorlijk groot oppervlak: zeven bunder ofwel ruim negen hectare.

BRIELWEIDE – 1601 – R718, 154V

Stuck beemden:de Brielweijde, 2½ bunder inde Briel.

Weiland bij het gebied de Briel.

BUITENPOLDER – 1667 – R727, 142

Hillen inden Buytenpolder aent Nieuw Veer, 3½ bunder, suytwaerts het Hoeckvelt, noort de Revier de Merck.

Ingepolderd stuk aanwassen, buiten de oude dijk gelegen.

BUNDER VAN DEN HOUTE – 1519 – R426, 149

Buynder vanden Hout, een bunder.

BUNDER, LANG – 1696 – R732, 99

Een perceel beemden oft hoylants: 't Lange Buijnder, een bunder.

BUNDERS, LANGE – 1694 – RH196, 127V

Drie gemet beemden: de Lange Buynder, in den Polder van Wymeren.

Bunder: oppervlakte ter grootte van 1,29 hectare, ofwel zes grote lopenzaad, ofwel acht kleine lopenzaad, ofwel vierhonderd roeden, ofwel drie gemet. Het Bunder van den Houte hoorde toe aan Ten Houte (zie onder gehucht het Hout).

DAMMEN – 1651 – R725, 49V

Weyden inde Dammen t'eynde de Swaluwestraet.

Dam 'ingang tot een perceel', vaak over een sloot en dan voorzien van een beer (om het water verder te laten stromen). In het mnl. betekende dam '1.Dam, dijk, wal, verhoogd voetpad langs het water; pad 2. erf, werf, grondgebied'.³

DIEP VAN DE MARK – 1571 – R714, F61

De Stryp, in Wymer, westwaerts ten diepen toe aende Marck.

De Mark was vroeger veel breder dan thans. Er waren ongetwijfeld stukken van de bedding die droog stonden of waar de diepte van het water gering was, speciaal bij eb en in de zomermaanden uiteraard. De grens tussen Hage en Terheyden lag aan de oostzijde van die rivier; de hele breedte van de Mark hoorde dus bij Princenhage.

De grens tussen twee gemeenten of provincies kan ook door het midden van een rivier lopen.

DIJK, NIEUWE – 1530 – R706, F71V

In Weymer, westwaerts aen dNijendyc.

Hoe oud deze Nieuwe Dijk mag zijn is niet bekend. De vorm nije is meer Oost-Brabants (vergelijk echter Nijhoven onder Baarle-Nassau).

EILAND – 1628 – R722, 115V

Een stuck riethils inde Merck, omtrent het Nieuw Veir, rontsom in het water, twee bunder.

EILAND – 1741 – R1055

Het eijlant in de Rivier de Marke onder Terheijden tussen het Nieuwe Veer van Sonseel en het Swartenbergse veer, omtrent het Slikgat; verpagt voor twaalf gulden aen Paulus Willem Stoops.

Blijkbaar had het eiland dat in 1628 genoemd wordt een behoorlijk grote omvang, namelijk twee bunder ofwel ruim 2,5 hectare. Op het minuutplan van 1832 is van dit eiland geen spoor meer te bekennen. Het in 1741 genoemde eiland lag wat stroomafwaarts tussen Etten en Slikgat (=Halfweg).

ELSAKKER – 1766 – RH108, 44V

Een perceel saayland: den Elsacker, suyt en west den Veerseweg, half bunder.

Akker met elzen in de heg eromheen.

EVERDONK – 1519 – R426, 149

Stuck beemden: dEverdonc, twee bunder.

Donk waar een ever, een mannetjeszwijn, gesignaleerd was. Vergelijk Hokkenberg in Ooyendonk. Blijkbaar was het noorden van Princenhage erg in trek bij de wilde zwijnen, want er komen behoorlijk veel toponiemen voor met zwijn, ever, hog (> hok, in Hokkenberg), varken.

GASTELAARSHIL – 1697 – R732, 167V

Een perceel hillen: Gasters Hilleken, twee gemet aen t Nieuw Veer.

Gasters is een verkorte vorm van Gastelaars.

GEER – 1500 – R415, F165

Stuck beemden: den Gheer in Wymeren, aenden Nyeuwen wech.

GEER – 1545 – RH120, 59

Stuck beemden: den Gheer, inden Polder van Wymer (een braspenninck tot heerenchyns).

GEER – 1667 – GP280, 25

den Geer, soo binnen als buijtendijcx.

GEER – 1667 – GP280, 26V

Den Geer, drie gemet.

GEER – 1732 – R587, F136V

Een perceel beemden: den Geer, twee bunder in Weijmeren.

GEER – 1774 – RH109, 199

Een perceel hooyland: de Geer, vier gemet.

GEER – 1802 – RH283, 221

Een perceel beemden: de Geer, twee bunder.

GEREN – 1667 – GP280, F26V

De Vijffde cavel: Hoochdongen en de Geeren.

GEREN – 1750 – GP287, F51V

Vyffde cavel: Hoogdongen en Geeren.

Bij beemden, hooilanden, was een geer niet zo bezwaarlijk als bij bouwland, waar men bij het ploegen en eggen voortdurend te maken kreeg met die ongelukkige vorm. Beemden hoefden alleen met de zeis gemaaid te worden en of het perceel nu recht was of krom maakt daarbij weinig uit.

GERITSWILDERT – 1463 – VMEER20

Beemden: Gheryts Wildert, in Wijmer.

GERITSWILDERT – 1518 – R425, 154

Een bunder beemden: Gheryts Wildaert.

GERITSWILDERT – 1529 – R706, F56

Stuck beemden: Gherytswildert, in Wymer, een bunder.

Gedeelte van de Wildert, ontgonnen door Gerit of bezit van een familie Gerits. Wildert 'woeste grond, ruig begroeid'.

GESCHEID – 1682 – R629, 218

Watersloot ofte het Gescheyt.

Gescheit 'scheiding, grens', hier met Etten?

GRAUWMANSBUNDER – 1734 – RH101, F71

Een perceel beemden, een bunder: Grauwman's Buynder, in Wymeren.

GRAUWMANSBUNDER – 1753 – RH101, F71

Een perceel beemden: Grauwman's Buynder.

GRAUWMANSBUNDER – 1774 – RH109, 105

Een perceel wey of hooyland: Graawman's Buijnder.

Bunder 'perceel ter grootte van een bunder', hier bezit van de familie Grauwman's. Grauwman's is een zeer veel voorkomende familienaam in Princenhage.

GRIMHUIZENSBLÖK – 1585 – R485, 45

Grymhuysensblock = zes Buynderen.

Blök behorend bij Grimhuizen, onder Ulvenhout.

GROOTVADERSBEEMD – 1618 – R720, 183V

Stuck lants en beemden: Grootvaders beempt, half bunder.

GROOTVADERSBEEMD – 1619 – R720, 222

Stuck beemden: Grootvaders beempt, half bunder.

Beemd 'hooiland' in bezit gekomen via grootvader.

GROTE WIELEN – 1605 – R718, 295

Stuck beemden aende Groote Weelen.

Weel, wiel 'doorbraakkolk', hier blijkbaar groot. Gelegen aan de Mark.

HAAGSEKADIJK – 1668 – R727, 171V

Den Haechsen Kaeydijck.

HAAGSEKADIJK – 1671 – R728, F29

Twee bunder hillen, suytwaerts den Haghsen Kaeydijck, noortwaerts de Merck ofte Riviere van Breda.

HERENWEIDE – 1436 – ND8974, F426V

Stuck beemts, twee bunder: sheeren weyden (behorend bij de hoeve van Kessel).

HERENWEIDE – 1668 – R727195V

Stuck beemden: 's Heeren weijde, inde Huyskens, omtrent Nieuw Veer, noortwaerts de Vaert oft revier aldaer.

HERENWEIDE – 1670 – R540, 104

Een perceel soo saey als weylant: sHeeren weyde, twee bunder, in Weymeren inde Huyskens aent Nieuw Veir.

HERENWEIDE – 1670 – R540, F105

Een perceel soo saey als weylant, twee bunder: sHeerenweyde, in Weymeren inde Huyskens aent Nieuw Veir.

HERENWEIDE – 1697 – R732, 184V

Een perceel beemden: 's Heeren Weyde, twee bunder ontrent het Nieuw Veer, noortwaerts de Rivier de Marck.

HERENWEIDE – 1718 – ND8997, F33V

Een beempt: 's Heeren weijde, twee bunder in de Huijskens omtrent het Nieuw Veer, noort de Marcke.

HERENWEIKE – 1533 – R707, F16

Stuck weyden: sHeren Weyken, half bunder, in Wymer.

Weiland dat van de Heer van Breda geweest was? De woeste grond was bezit van de heer. De cultuurgronden van de Heer waren in leen of cijns of soms in pacht uitgegeven. Maar hier een perceel dat ooit opgewonnen was geweest door de rentmeester van de domeinen wegens achterstallige betaling van cijns of waarvoor geen leenverhef was gedaan en zodoende weer in het bezit van de Heer gekomen?

HIL IN WIJMEREN – 1855 – N 13, 313

Een perceel hooiland: den Hil in Wymeren, een bunder, 92 roeden (A 34).

HIL IN WIJMEREN – 1938 – DE BOER 35, NR.13

Een uitmuntend perceel hooiland met dijk: den Hil in Weimeren, twee hectare. Kad.nr. A 1-12.

HIL, ACHTERSTE – 1701 – R733, F167

Een perceel hoy ofte weylants: den Achtersten Hil, by het Nieuw Veer.

HIL, ACHTERSTE – 1701 – R733, F166

Den Voorsten Hil,..., noortwaerts Anthonie Jan Lips, metten Achtersten Hil.

HIL, ACHTERSTE – 1708 – R735, F3V

Een perceel hooy ofte weylants: den Agtersten Hil, vijf gemet, by het Nieuwveer.

HIL, GROTE – 1741 – RH279, 95V

Styff twee bunder hillen by t Nieuw Veer: den Groten Hil.

HIL, VOORSTE – 1701 – R733, F166

Een perceel hoij ofte weylant en hillen, vijf gemet in Wijmeren: den Voorsten Hil, suytwaerts den Poldersdyck, noortwaerts.. den Achtersten Hil.

HIL, VOORSTE – 1795 – RH283, 87

Een perceel weylant: den Voorsten Hil, oost de Kreek, zuid den Dyk.

HILLEKE, KLEIN – 1741 – RH279, 94

Een hil, een bunder, 73 roede, by het Nieuw Veer: het Kleijn Hilleken.

HILLEKENS – 1528 – R705, F169v

Een half bunder beemden: de Hillekens (drie lopensaet garst erfpacht).

HILLEKENS – 1533 – R706, F198

Een half bunder beemden: de Hillekens, suytwaerts aen Claes Vyerlinckx.

HILLEKENS – 1553 – RH121, F4

Twee gemet beemden: de Hillekens.

HILLEKENS – 1612 – R719, 275v

Stuck beemden: de Hillekens, twee gemet, in de Strijpen, by Swartenberch.

HILLEN – 1525 – R705, F32

Een half bunder beemden: de Hillen.

HILLEN – 1525 – R705, F5

Een half bunder beemden: de Hillen in Wymer.

Hillen kwamen langs de Mark bij tientallen voor. Het waren aanslibbingen van deze rivier. Hil kan staan voor 'heuvel, hoogte', maar ook zoals hier voor een (hoge) aanslibbing, aanwas. Vaak is er ook sprake van riethillen, met riet begroeide opwassen.

HOEKVELD – 1656 – R726, F41v

Twee parcheeltkens weylants oft buytenhillen aen 't Nieuw Veer achter het Hoeckvelt.

HOEKVELD – 1667 – GP280, 25v

het Hoeckvelt, vier gemet.

HOEKVELD – 1709 – RH234, F41

Twee bunder hooij en weijlant: het Hoeckvelt en het Santvelt.

HOEKVELD – 1667 – R727, 141v

Een perceel erve: Hoeckvelt, een bunder achter het Santvelt, noortwaerts den Ouden Cadijck.

HOEKVELDJE – 1644 – RH128, 17

Stuck lants oft weyden: het Hoeckveldeken aenden Nyeuwveirsch wech.

In een hoek van wegen en dijken gelegen?

HOKKENBERG – 1504 – CB2, F6

Hockenberch.

Zie Hokkenberg, Ooyendonk.

HOOFD VAN HET NIEUWE VEER – 1569 – R714, F252V

Beemden en riethils omtrent den Nyeuwenveer, oostwaerts aen tHoot vanden selven nyeuwen veer.

Losplaats waar schuiten gelost of volgeladen werden. Men vervoerde vanuit Wymeren hooi en turf.

HOOGDONK – 1517 – R424, 129V

Vier gemet weyden: de Hoodonck, in Wymer (leen).

HOOGDONK – 1558 – RH121, F59V

Beemdt in Wymer: de Hoochdonck.

HOOGDONK – 1634 – P124, F14V

Beempden in Wymer achter de Hoodonck.

HOOGDONK – 1667 – GP280, F27V

Domis Jan Domen en Henrick Peeters van Galder: de Hoijdoncq.

HOOGDONK – 1699 – P127, F589V

In Wymer aghter de Hooghdonck.

HOOGDONK – 1714 – RH277, 4V

Hoylant in de Hoogdongen en Geeren in Wymeren.

HOOGDONK – 1775 – RH109, 174V

Een perceel beemden in den Polder van Wymeren: de Hoogdonk.

HOOGDONKEN – 1667 – GP280, 26V

Hoochdongen en de Geeren.

Hooggelegen donk. Een donk is een zandige hoogte in moerassig terrein, meestal slechts weinig hoger dan de omgeving.

HOOIKREEK – 1740 – RH102, 140V

Een perceel hille met den geheelen binnendijk inden Polder van Weijmeren neven den Hoojkreek, noord de Rieviere de Mark.

HOOIKREEK – 1741 – RH279, 92V

Een bunder, 338 roede hillen met nieuwe ingedijkt land daeraen leggende, by t Nieuwe Veer: de Hoojkreek, west de Hooykreek, noort de Merk.

HOOIKREEK – 1754 – RH106, 195V

Een perceel wey of hooyland in de Hillen van Middelweymeren: de Hooykreek, by het Nieuw Veer, west de Hooykreek.

Kreek 'zijloop van een rivier in alluviaal gebied', hier gebruikt voor het transport van hooischuiten. In de Haagse Beemden werd veel hooi gewonnen. Boeren uit het zuiden van de Baronie kwamen hier vaak hooigras maaien. Dat werd blijkbaar deels met schepen via de Mark afgevoerd naar plaatsen als Ginneken, Rijsbergen en Zundert.

HUISAKKER – 1718 – ND8997, F90

Een bunder beempden: den Huijsacker, een bunder, ontrent het Nieuw Veer.

Dat een huisakker als beemd gebruikt werd is vrijwel onmogelijk. Een akker ligt hoger en is niet begroeid met gras. De huisakkers lagen bij de huizen, de boerderijen. Hier genoemd naar de ligging bij het Veerhuis?

HUISKENS – 1474 – DEN2100, 11

Twee bunder: de Huyskens; twee bunder goets de Huyskens, in Wijmer.

HUISKENS – 1509 – R418, F91V

In Wymer aen die Huyskens.

HUISKENS – 1517 – R424, 147

Beemden in de Huyskens in den Polder van Wymeren, noortwaerts aende Marck.

HUISKENS – 1533 – R707, F9

Beemden en ryethils, dwelc leen is in Wymer aen dHuyskens.

HUISKENS – 1553 – R711, 198V

Beemden in de Huyskens, noortwaerts aende Marck.

HUISKENS – 1591 – R492, F177

Stuck beemden:de Huyskens, twee bunder in Wijmeren.

HUISKENS – 1599 – R718, 94V

Stuck beemden:de Huijskens, twee bunder in wijmeren.

HUISKENS – 1613 – R720, 29V

Stuck beemden:de Huyskens, twee bunder omtrent het Nyeuw Veir, westwaerts aende straete: den Nyeuw Veirschen weg.

HUISKENS – 1645 – R724, 210

Stuck beemden:de Huyskens, twee bunder, omtrent het Nieuw Veir.

HUISKENS – 1667 – GP280, 28

De Huijskens.

HUISKENS – 1668 – R727, 181

Twee bunder weyde inden Polder van Wijmeren: de Huyskens, noortwaerts de revier van Breda.

HUISKENS – 1670 – R540, F105

In Weymeren in de Huyskens aent Nieuw Veir.

HUISKENS – 1710 – R736, F6

Een perceel beemden:de Huyskens, een bunder, ontrent Nieuw Veer, suytwaerts de Nieuwenveersengewh oft Straete.

HUISKENS – 1738 – RH102, F62

Twee bunder hooij en zaeyland: de Huijskens, zuyt en west de Nieuwe Veersengeweg.

HUISKENS – 1747 – RH104, 66

Een perceel wey of hooyland inden Polder van Weymeren: de Huyskens, zes gemet.

HUISKENS – 1775 – RH109, 260V

Een perceel wey of hooyland: de Huyskens, zes gemet aen het Nieuwe Veer, west den weg.

Bezit van de familie Huis? Vergelijk Peter Cornelis Peter Huys, 1533, R707, fol. 20v.; Sr. Bartholomeus Adriaenssen van Huijsen, 1667, GP280, fol. 35v. Het is vrijwel onmogelijk dat in deze polder ooit boerderijen, huizen, stonden. Ook bezit van een belangrijke huis, kasteel, blijkt nergens uit. Het Veerhuis stond op behoorlijke afstand van het gebied de Huiskens, zodat benoeming naar dit huis uitgesloten lijkt. Ook stonden er geen huisjes van soldaten uit de Tachtigjarige Oorlog, want het toponiem komt al voor in het jaar 1474.

JANSBUNDERS – 1500 – R415, F153V

Stuck beemden: Jans Buynders, een bunder.

Bunder van Jan of een familie Jans.

JEZUITENBLOK – 1717 – RH277, 33

Een perceel hoylant in Wijmeren: de Jesuitenblock, zes gemet.

JEZUIETENVELD – 1699 – R733, F74V

Zes Gemet Beemden: 't Jesuitemvelt, noortwaerts den kadijck.

JEZUIETENVELD – 1710 – R736, F51V

Een perceel beemden, twee bunder: het Jeesuitemvelt, noortwaerts den kadyck.

Bezit van de Jezuiten uit Breda. Waarschijnlijk is de Jezuitenblok identiek met Jezuietenveld.

KADE – 1667 – GP280, 29V

De Ca, 19 gemet.

KADE – 1743 – RH279, 128

Vier bunder hooyland: de Kaag (!), met het Kadijksken daer aengelegen, noort de Mark.

Genoemd naar de ligging tegen een kade.

KADIIK – 1564 – R714, F6

Riethils in wymer, zuytwaerts aenden Caadyck.

KADIIK – 1597 – R718, F18V

Riethils buytendycx, zuytwaerts aende Kaadyck.

KADIIK – 1632 – R723, F46V

In Wymeren, oostwaerts aenden Kaadyck.

KADIIK – 1650 – R725, F39

Stuck beemden: de Raem, noort den Cadyck.

KADIIK, OUDE – 1569 – R714, F252V

Beemden..omtrent den Nyeuwenveer, zuytwaerts aen heer Goderts van Brecht en zynre huys-vrouw erve daer den Ouden Cadyck tusschen beyde leecht.

KADIJK, OUDE – 1663 – R726, 243V

Buytenhillen by 't Nieuw Veir, oostwaerts aen den Nieuwveerschen wech, suytwaerts den Ouden Cadijck, in Weijmaeren.

KADIJK, OUDE – 1667 – R727, 141V

Hoekvelt, noortwaerts den Ouden Cadijck.

Oude Kadijk: Voormalige kadijk, na aanleg van een nieuwe, langs een nieuwe Markloop?

KALKARSEHIL – 1651 – R725, F40V

Stuck beemden oft hillen: den Calkensen hil, anderhalf bunder.

Hil van een familie wonend in Kalkar in Duitsland. Vergelijk Gerit van de Brouck erfgenamen tot Calckar, 1634, P124, fol. 14v.

Bevond zich mogelijk onder Asterd.

KAMERLINGSHIL – 1699 – P127, F474

Beemden in Wymer..aen Camerlinghs Hill.

Hil 'aanwas' van de familie Kamerling. Vergelijk Jan die Kamerlinc, 1400, SAB, afd..III-21, nr.353; in 1415 worden genoemd Claeus Camerlincs en Gheryt die Camerlinc, G, fol. 66 en fol. 41.

KLAVERVELD – 1667 – GP280, 23

het Clavervelt, drie gemet.

Veld waarop geregeld rode klaver werd geteeld.

KLIP – 1643 – R724, 187

Stuck weyden: de Clip, twee gemet, aen het Nieuw Veer.

KLIP – 1667 – GP280, 30V

De Clip, vier gemet .

KLIP – 1669 – R727, 237V

Twee gemet hille: de Clip, in de Polder van Wijmeren, buytensdycx omtrent 't Nieuw Veer.

KLIP – 1701 – R733, F167V

Een perceel hillen: de Klip, by het Nieuw Veer, noortwaerts de Merck ofte Scheepvaart.

KLIP – 1738 – RH102, F28V

Een perceel weyland: de Clip, aen het Nieuwe Veer, noort de Rivier de Marke.

KLIP – 1741 – RH279, 95

Een perceel riethil: de Clip, twee gemet noort de mark.

KLIP – 1754 – RH106, 152

Vier gemet hooylant: de Clip noort de Riviere de Marke.

Klip 'rotsige hoogte bij het water'. Maar rotsen waren er niet langs de Mark. Dan alleen maar een hoogte?

KOSTERSHILLEKE – 1663 – R726, F246

Een perceel saeylants: het Keusters Hilleken, twee bunder, t'eynden de langbuynder, oostwaerts aenden Marck.

Bezit van een koster of van een familie Kusters.

KRAAIENDONK – 1472 – CB1, F4

Vier ghemete in Creyendonc.

Donk waar kraaien huisden (in bomen in de buurt?).

KUITSBLOK, PETER – 1472 – CB1, F3V

Een stuc beemts, ghelegghen voer Zonzeel bi Peter Cuytsbloc.

Blok 'omsloten perceel' van Peter Kuits.

KWAAD DIJSKE – 1545 – RH120, 59

Aent Quaey Dycsken.

KWAAD DIJSKE – 1552 – R711, 167V

Beemden in Wymer, aent Quaet dycxken.

KWAAD DIJSKE – 1559 – R713, 85

Den wech:t Quaet Dycxken, in Wymer.

KWAAD DIJSKE – 1574 – R715, F113

Stuck beemden: het Quaet Dycxken.

KWAAD DIJSKE – 1580 – R716, 69

Beemden aent Quaet dycxken.

KWAAD DIJSKE – 1616 – R720, 114

Aent Quaet Dycxken.

KWAAD DIJSKE – 1617 – R720, 163

aent Quaet dycxken.

KWAAD DIJSKE – 1634 – P124, F14V

In Wymer, achter de Hoodonck, aen t'Quaet Dycxken.

KWAAD DIJSKE – 1667 – GP280, 25V

Den Hoogen Sluijspolder, gelegen bij het Quadijcxken.

KWAAD DIJSKE – 1675 – R728, F141

Beemden, westwaerts de Kaeijdijsck.

KWAAD DIJSKE – 1750 – GP287, F51

Den Hoogen Sluijspolder, by 't Quadijcxken.

Slecht onderhouden dijk, doorbraakgevaarlijk.

LANG BUNDER – 1694 – R732, 56

Een perceel beemden: 't Langh Buynder, drie gemet.

Langgerekt bunder.

LEISLOOT – 1550 – R711, 15

Beemden aende Strypen int Putken, oostwaerts aende Leysloot.

Lei (< leiden) komt bij namen van beken in de Baronie redelijk veel voor, vooral in Bavel en Gilze, maar niet in Princenhage. Een leisloot is gegraven of vergraven.

LIESHIL – 1709 – RH234, F64

Een perceel hillen: den Lishil, aende andere syde van de kreecke van Wymeren.

LIESHIL – 1893 – BREDANAAR12, NR.70

Kavels hooigras in de Hillen van Weimeren: de Lieshil.

Begroeid met lisachtige planten, bijvoorbeeld Liesgras, Lisdodde, Gele Lis etcetera.

LIPSEN – 1663 – R726, 243V

Buytenhillen bij 't Nieuw Veir, westwaerts de Lipsen, oostwaerts de Nieuwveerschen wech, suytwaerts den Ouden Cadijck.

Bezit van de familie Lips. Vergelijk Anthony Jan Lips, bezitter van de Achtersten Hil, 1701, R733, fol. 166. Deze vorm met zelfstandig gebruikte persoonsnaam komt weinig voor in Princenhage, maar bijvoorbeeld veel in Zundert.

MARK – 1582 – R716, 108V

Beemden, westwaerts ten dyepe toe aende Marck.

MARK – 1615 – R720, F94V

Aenden Mercq.

MARK – 1631 – R723, F16

De Marck oft Riviere van Breda.

MARK – 1668 – R727, 180V

De Huyskens, noortwaerts de Revier van Breda.

MARK – 1754 – RH106, 176V

De Markt.

Mark betekent waarschijnlijk 'de moerassige' (de bodem van de rivier was niet vast, maar venig, dat gaf moeilijkheden bij de voordenen; of zou men hier op de directe omgeving van de rivier geduid hebben?).⁴ De Mark werd ook wel aangeduid als Scheepvaart, Rivier van Breda of in de middeleeuwen met Aa.

MARKBLOK – 1519 – R426, F149

Stuck lants: d Mercbloc.

MARKBLOK – 1545 – RH120, 39V

Stuck beemden: de Marckblock, in Wymer aende Verdonck.

Genoemd naar de ligging aan de Mark? Een blok is een omsloten perceel, meestal weiland. Later ook 'perceel' zonder meer.

MESMAKERSBLOK – 1599 – R718, 85

Stuck beemden: Mesmaeckers Block.

Blok van de familie Mesmakers. Vergelijk Peter Mesmakers, Rutken Mesmaker, 1415, G, fol. 57 respectievelijk 53.

METEN, KORTE EN LANGE – 1904 – BREDANAAR23, NR.132

Verpachting van kavels hooigras in Weimeren op de Korte Meeten en op de Lange Meeten.

Meet: 'stuk grasland tussen twee greppels'.

MIDDELWYMEREN – 1667 – GP280, F22V

De derde cavel in Wijmeren: Middel Wijmeren.

MIDDELWYMEREN – 1739 – RZ318, 251

Middelweymer.

MIDDELWYMEREN – 1667 – GP280, 22V

Middel Wijmeren.

MIDDELWYMEREN – 1710 – R736, F47

Hoylant in Middelwymeren.

MIDDELWYMEREN – 1738 – RH102, F69V

Hooyland in Middelwijmeren.

MIDDELWYMEREN – 1748 – RH104, 77V

Een perceel hooyland in Middelweymeren.

MIDDELWYMEREN – 1750 – GP287, 45

Middel wijmeren.

MIDDELWYMEREN – 1758 – RH107, 13

Weyden in Middelweijmeren.

In het midden van Wymeren gelegen.

NIEUWE WEG – 1500 – R415, F165

Den Gheer in Wymeren aenden Nyeuwen wech.

NIEUWVEER – 1561 – R466, F104

Beemden in Wymer, omtrent den Nyeuwen Veer.

NIEUWVEER – 1567 – R714, F137

Beemden in Wymer in Verdonck, omtrent den Nyeuwen veer.

NIEUW VEER – 1612 – R719, 246

Bij het Nieuw Veir.

NIEUWVEER – 1634 – P124, F84

Aende Verdonck by het Nieuwe Veer, de Marcke Noort.

NIEUWVEER – 1643 – R724, F187

Aen het Nieu veer.

NIEUW VEER – 1681 – R729, F177V

Aen 't Nieuw Veer.

NIEUWVEER – 1710 – R736, F6

De Huyskens ontrent Nieuw Veer.

NIEUWVEER – 1763 – RH107, F267

By t Nieuwe veer.

Vroeger lag hier het Zonzeelseveer. Door de overstromingen van 1421 en andere jaren stond het gebied echter lang onder water. Via dit veer stond Breda in verbinding met Rotterdam. Het Nieuwe Veer zou in 1518 in gebruik genomen zijn. In 1618 was veerman Laureys Adriaenssen 'veerman van den Nieuwen Veer tot Zonzeel', R751, fol. 207.

In 1663 ordonneert de domeinraad dat de pachter van het Veer van Sonseel een bekwame pont en schuiten zal moeten bezitten. In dat jaar was er te Zwartenberg, het meest nabije veer over de Mark, geen echte pont: als die er wel zou komen zou dit nadelig zijn voor de pachter van het Nieuwe Veer. Het Nieuwe Veer bracht 355 gulden per jaar op, het Zwartenbergseveer 220 gulden per jaar. ND7955, fol. 485v.

In 1747 werd de hoogte van het veergeld door de domeinraad gesteld op:

Een mens, tsy jong of out – 2 oort stuyver.

Een paard – 1 stuyver.

Een os of koey – 3 oort stuyver.

Een kalf, schaap of leeg beest – 1 oort stuyver.

1 veertel (=zak) koren – 1 oort stuyver.

Koets of wagen met 2 paarden – 3 stuyver.

Karre met paard – 2 stuyver. (ND7955, fol. 525v).

(een oort = 1/4 stuiver).

Het Nieuw Veer was in het jaar 1554 verpacht voor een termijn van twaalf jaar (en van tevoren ook al driemaal voor een dergelijke termijn). In 1625 werd het veerhuis door soldaten vernield en afgebroken (ND7955, fol. 550).

In het jaar 1702 waren bij de pachter van het veer, Corstiaen de Groot, de pont en de schuiten weggehaald door soldaten uit Breda. De veren van Lamsgat en Zwartenberg beschikten nog wel over schuiten waarmee zij voetgangers konden overzetten. Daarom wou de veerman zijn schuit of schouwke terug. (ND7955, fol. 565).

NIEUWVEERSESTRAAT – 1667 – R727, F180V

De Nieuwveersche strate.

NIEUWVEERSESTRAAT – 1681 – R729, F177V

Aen Cleyn Overvelt, suytwaerts en westwaerts de Nieuw Veersche straet.

NIEUWVEERSESTRAAT – 1709 – R735, F63

t'Hoogh Veldeken, aende Nieuwveersen Wegh, noortwaerts de Nieuw Veerschenstraet.

NIEUWVEERSEWEG – 1545 – R128, F19V

Nieuwveerschen wech.

NIEUWVEERSEWEG – 1639 – R724, F11

Weyden aenden Nieuwveerschen wech.

NIEUWVEERSEWEG – 1646 – R724, F231V

Beemden aende Nieuw Veersche wech.

NIEUWVEERSEWEG – 1701 – R733, F172

Een perceel beemden, inden Polder van Wymeren, suytwaerts den Nieuw veerssenwegh.

NIEUWVEERSEWEG – 1739 – RH102, F62

De Huijskens, zuyt en west de Nieuwe Veersen weg.

In 1697, op vrijdag 16 augustus, moest deze weg op last van de schout en schepenen gerepareerd worden. Jan Adriaenssen van Beeck was wegmeester van Wymeren en had op die dag volk opgeroepen om te komen werken. Ook de volgende dag, een zaterdag, moest er nog aan dezelfde weg gewerkt worden, maar Van Beeck had geen volk opgeroepen en was naar de boekweit gegaan omdat hij 'boekweytmeyers' aan het werk had, RH135, fol. 176v. In 1772 moest deze weg ook weer verbeterd worden. De kanten waren door de hooiwagens kapot gereden en de weg stroomde geregeld over 'zynde de stroom off tey die over den weg gaat zomtyds zoo groot en violent dat de beesten die daar over gestouwt worden sig met moeyte op de been kunnen houden'. De weg stond soms, zoals in de jaren 1769 en 1770, wel meer dan een meter onder water (vier voet). De nieuwe weg zou twee voet boven het hoogste water moeten komen te liggen. De weg zou op de kruin 22 voet breed moeten worden en onder dertig voet (ND 8022, fol. 369-371).

Ooyendonk – 1835 – N1271, 85

Een perceel hooiland: den Ooyendonk, een bunder, 53 roede, in Wymeren (A 83).

Ooi 'waterland', moeras langs een rivier, donk 'hoogte in moerassig gebied'.

OP DE HILLEN

Kadastraal perceel B 422, 423, 424.

POLDER – 1472 – CB1, F1V

de Polre.

POLDER – 1504 – CB2, F5V

den Poldert.

POLDER VAN WIJMER – 1532 – R706, F145

Inden Polder van Wymair.

POLDER VAN WIJMER – 1664 – R726, F300V

In den Polder van Wijmeren.

POLDER VAN WIJMER – 1748 – RH104, F131

De Raam in de Polder van Weymeren.

Polders zijn in de Baronie vooral bekend uit de zandstreken waar vele zand- of heidepolders aangetroffen kunnen worden. Hier echter een alluviale polder langs een rivier.

Van de Polder van Wijmeren is een (zestiende-eeuwse?) keur bewaard.⁵ De dijk van de polder moest beneden tien voet breed zijn en boven vier voet; de dijk moest vier voeten hoog zijn. Binnen tien voeten van de dijk mochten de ingelanden geen aarde steken. Binnendijs mocht men geen aarde graven, als die buitendijs te verkrijgen was. Men mocht geen riet snijden binnen vijf voet van de dijk.

POLDERDIJK – 1701 – R733, F166

Den Voorsten Hil, suytwaerts den Polders Dyck.

PUTJE – 1550 – R711, 15

Stuck beemden aende Strypen int Putken, oostwaerts aende leysloot.

PUTJES – 1614 – R720, 34V

Stuck beemden: de Putkens. Anderhalf bunder.

PUTJES – 1634 – P124, F8V

Anderhalff bunder beempden in Wymer: de Putkens oft Aert Schubbensvelt.

PUTJES – 1634 – P124, F22

Anderhalff bunder beempden: de Putkens in Wymer, de Verdoncxsche straete oost, de Velt-hoven west.

Laaggelegen stuk grond. Mogelijk lagen er voormalige moerputten.

RAAM – 1554 – RH121, F46V

Stuck beemden in Wymer: de Raem.

RAAM – 1603 – R718, F203

Stuck beemden: de Raem, vier bunder, noortwaerts aenden Kaadijck.

RAAM – 1650 – R725, 39

Stuck beemden: de Raem, vier gemet, noort de Cadyck.

RAAM – 1653 – R725, 82

Een perceel beemden: de Raem, vier gemet, inden Polder van wijmeren.

RAAM – 1667 – R727, 75

Stuck erven en hoijlants: de Raem, vier gemet.

RAAM – 1668 – R729, 222V

Een perceel beemden: den Raem, vier gemet.

RAAM – 1708 – R735, F25

Een perceel hoylants: de Raem, vier gemet, in Wijmeren.

RAAM – 1708 – R735, F26V

Een perceel hoylant: de Raem.

RAAM – 1738 – RH102, F55V

Een perceel hooiland: de Raem, vier gemet, inden Polder van Wijmeren.

RAAM – 1747 – RH280, 42V

Een perceel hooyland: den Raem, vier gemet.

RAAM – 1748 – RH104, 131

Een perceel hooyland: de Raam, vier gemet, inden Polder van Weymeren.

RAAM – 1754 – RH106, 176V

Een perceel weyland: de Raem, 3½ gemet.

RAAM – 1893 – BREDANAAR12, NR.68

Kavels hooigras in Weimeren: de Raam.

RAAM – 1919 – BREDANAAR38, 111

Een perceel weiland: het Raam, A 166, groot 1,88 hectare.

RAAM, GROTE – 1667 – GP280, 20V

De Groote Raem, vier gemet.

Raam heeft betrekking op grensbeken of -gebieden. Hier gelegen op de grens met Etten. De naam van het water is, zoals vaak, overgegaan op het aanliggende land.

De naam Raam voor een waterloop op een grens is bijvoorbeeld bekend te Teteringen/ Heusdenhout en te Zundert/ Rijsbergen. Raem 'omlijsting'.

RADELWIJMER – 1770 – RZ308, 160

Een perceel beemden onder het Haegje: het Raidelwymer, vier gemet, zuid het Nieuw veer.

Gedeelte van het gebied Wymeren van de familie Radel? Deze familienaam is onbekend.

RAMEN – 1605 – R718, 296

Beemden omtrent de Ramen.

Zie Raam.

REDOUTHIL – 1766 – RH108, 43V

Een perceel hooyland, 3¼ gemet: de Rondoethil, oost de Veerseweg, noord de Merk.

REDOUTHIL – 1893 – BREDANAAR12, NR.70

Kavels hooigras op de Rondout Hil, twee hectare.

Hil bij een rendout, een verdedigingswerk. In 1709 spreekt men den hil daer den Rondoet op staet, aent Nieuw Veer, RH132, fol. 41.

REEP – 1617 – R516, F131

Den Veirhill, tstuck erffs: den Reep suytwaerts.

Lang en smal perceel.

RIVIER – 1667 – R727, F171V

De Merckt ofte de Reviere.

RIVIER – 1667 – R727, F181

De Revier van Breda.

Rivier '1.Oeverstreek, het land aan eene rivier. 2.Stroom, rivier, beek'.⁷

Men sprak ook wel over de Bredase Mark (in tegenstelling tot de Ginnekense Mark, bij Ginneken).

ROOSKENS DONK – 1472 – CB1, F2

Claeys Avensoen een bunder aen Ruskensdonc.

ROOSKENS DONK – 1504 – CB2, F6

Een bunder aen Ruiskensdonc.

ROOSKENS DONK – 1552 – R711, 182V

Stuck beemden: Roskensdonck, in Wymer, metten een eynde comende aende Marck.

ROOSKENS DONK – 1559 – R713, 67

Stuck beemden:Roskensdonck.

Als we uitgaan van de vormen met Roos 'riet' is Rooskensdonk 'hoogte in moerassig terrein, aan de voet begroeid met riet, *Phragmites communis*'. Maar de oudste vormen zijn Ruskensdonc en Ruyskensdonc. Dan zullen we mogelijk uit moeten gaan van rusch 'bies'.⁸ Onder rus verstaat men diverse soorten van het geslacht *Juncus*, bijvoorbeeld pitrus en biezenknoppen. Waarschijnlijk werden biezen ook met rus aangeduid zoals *Mattenbies*, *Scirpus lacustris*, en andere soorten van het geslacht *Scirpus*. Al deze planten groeien op moerassige plaatsen en hebben smal blad.

ROOSLAAR – 1520 – R427, 177V

Een half bunder beemden op Roeslair.

Laar waar riet, *Phragmites communis*, groeide. Vergelijk de Roosberg onder Bavel.

RULENSVELD, ADRIAAN – 1684 – R730, 65V

Een perceel weijlants: Adriaen Rulens velt.

Veld van Adriaan Rulens.

SCHARENBURGSBLOK – 1664 – R726, 300V

Een perceel hoijlants, twee bunder, inden Polder van Wijmeren: Scharenborghs Block.

Blok 'omsloten perceel', hier van de hoeve Scharenburg.

SCHRAUWENHILLEN – VM

Kadastraal perceel B 239 d, B 243 d.

Hillen van de familie Schrauwen, De Grauw.

SCHUBBENSVELD – 1634 – P124, F8V

Anderhalf bunder beempden in Wymer: de Putkens, of Aert Schubbensvelt,... wylen Aert Aert Gysels.

SINT PETERSHILLEKE – 1741 – RH279, 95

De Weeltjens met Sinte Peeters Hilleken, anderhalf bunder.

Hil die een erfpacht opbracht voor het St.Petersaltaar.

SINT PETERSHORST – 1667 – GP280, 19

Een gemet: Ste.Peeters Horst.

Horst 'hoogte in moeras, meestal begroeid'. Horst komt als appellatief voor bijvoorbeeld in 1699 te Bavel 'weyde ende heyhorsten', P119, fol. 134v. Ook in de Oosterhoutse Polder wordt in de zestiende eeuw geregeld over horsten gesproken. De omschrijving van horst 'Verhevenheid met secundaire begroeiing na oorbaarmaking door vuur' lijkt voor de Baronie niet helemaal correct.⁹ Horsten zijn in de Baronie steeds hoogten in moeras.

SLABBERSLOOT – 1533 – R706, F176V

Beemden aen Slabbersloot.

SLABBERSLOOT – 1667 – GP280, 18V

Wijmeren beginnende aen Slapperssloot.

SLABBERSLOOT – 1694 – R732, 45

In Wijmeren, westwaerts Slapperssloot.

SLABBERSLOOT – 1694 – RH196, 22

Een bunder beemden:Slapper Sloot.

SLABBERSLOOT – 1750 – GP287, F38

Wymeren beginnende aen Slappensloot.

Sloot van de familie Slabbers? Deze familienaam is nog bekend in Noord-Brabant.¹⁰

SLUISPOLDER, HOGE – 1667 – GP280, 25V

De vierde cavel: den Hoogen Sluijspolder, by het Quadijcxken.

SLUISPOLDER, HOGE – 1750 – GP287, F51

Vierde cavel: den Hoogen sluijs polder, gelegen by 't Quadijcxken.

Genoemd naar een sluis.

SNELLENBLOK – 1472 – CB1, F2

Heyn Egghe in Snellenbloc, twee bunder.

Blok 'omsloten perceel' van de familie Snellen.

SPEKENBLOK – VM

Kadastraal perceel B332, 333.

Blok van de familie Speek.

SPIJKERSBLOK – 1430 – AHB1, 53A

In Widemeer..op Spikersbloc.

SPIJKERSBLOK – 1472 – CB1, F3V

Tien oude groten is te weten op Spikersbloc.

SPIJKERSBLOK – 1504 – CB2, F15V

Op Spykerbloc in Wymaer.

SPIJKERSBLOK – 1505 – AHB2, 16

Op Spykerbloc in Wymaer.

SPIJKERSBLOK – 1526 – R705, F62V

Stuc beemden: Spijkerbloc, inde Wymer, een bunder.

SPIJKERSBLOK – 1613 – ND8974, 124V

Een bunder: den Spickersblock.

Blok van de familie Spijkers. Vergelijk Peter Spiker, 1415, G, fol. 46.

STRIJP – 1527 – R705, F161V

D'erve: de Stryp.

STRIJP – 1553 – R711, 243

Stuck beemden en ryethille, drie bunder: de Stryp, in Wymer, metten riethille comende aende Marck.

STRIJP – 1571 – R714, F61

Stuck beemden metten riethil: de Stryp, twee bunder, bynnen en buytensdycx in Wymer, westwaerts ten diepen toe aende Marck.

Lang en smal perceel, meestal in dorpsakkers of in veengebieden. Hier het laatste.

TAMSWEG – 1679 – R729, 76

Inde Zwaluwestraet, oostwaerts het Tamsweghsken.

Uit het Damsweghsken is onder invloed van de eind-t van het lidwoord het Tamsweghsken gevormd.

TOLLENAARSGOED – 1634 – P124, F17V

Drye bunder beempden in Wymer: Tollenaersgoed.

Goed 'onroerend goed, landerijen', hier van de familie Tollenaars. Vergelijk Lamsin de Tolnare, 1296, Peter Marynissen Tolenaers, 1618.¹¹

TURFVELD – 1918 – BREDANAAR37, 56

Een perceel bouwland en moeras: het Turfveld, A 39, groot 1,09 hectare.

TURFVELD – 1939 – DE BOER 36, NR.44

Een perceel hooiland in Wymeren: het Turfveld, A 93.

TURFWEIDE – 1912 – BREDANAAR31, 241

Een perceel hooiland: de turfweide, A 152, groot 1,25 hectare.

Perceel waar turf gestoken werd. Dit gebeurde in de meeste beemden. Het woord turf wordt meestal gebruikt voor heiturf: de bovenste laag van een heiveld, waarin veel organische stof aanwezig was, vooral korstmossen en dophei (al of niet afgestorven).

VAART – 1668 – R727, 196

De Vaert oft reviere.

VAART – 1749 – RH104, 186V

Eenen hil buytendijks in Weymeren, noord de Vaert.

Vaart: water geschikt voor vaartuigen, schepen. Hier is de Mark bedoeld.

VEERDONK – 1532 – R706, F145

Beemden inden Polder van Wymair, streckende mette een eynde aen sheeren strate ter Veerdonck waert.

VEERDONK – 1553 – R711, 225

Beemden in de Wymer opte Veerdonck, suytwaerts aende Veerdoncxse strate.

VEERDONK – 1634 – P124, F84

Beempden in Wymaer aende Verdonck by het Nieuw Veer.

Donk 'hoogte in moerassig terrein', hier gelegen bij het Nieuwe Veer. Identiek met de Klip?

VEERDONKSESTRAAT – 1553 – R711.225

Opte Veerdonck, suytwaerts aende Veerdoncxse strate.

VEERDONKSESTRAAT – 1634 – P124, F22

De Putkens in Wymer, de Verdoncxsche Straete oost.

VEERDONKSEWEG – 1634 – P124, F10

Beempden in Wymaer, de Verdoncxschen wech oost.

VEERSEWEG – 1667 – R727, F141V

Bij 't Nieuw Veer aenden Veerschen wegh.

Identiek met Veerdonkseweg en Veerdonksestraat.

VELD VAN GALDER – 1628 – R722, 129V

Beemden in Wijmeren, oostwaerts aenden Kadijck, westwaerts aen sekere erve: het Velt van Galder.

VELD VAN GALDER – 1632 – R723, F46V

Stuck beemden, oostwaerts aenden kaadyck, westwaerts aen seker stuck: het Velt van Galder.

VELD, ACHTERSTE – 1697 – R732, 178

Een perceel hoylants: het Achterste Velt, twee gemet.

VELD, ACHTERSTE – 1893 – BREDANAAR12, NR.70

Kavels hooigras in Weimeren: het Achterste Veld, 1,29 hectare.

VELD, LANG – 1609 – R719, F144

Stuck beemden: het Lanckvelt, vier gemet.

VELD, LANG – 1663 – R726, 236

Een perceel weijlants: 't Lanckvelt, drie bunder, in Wijmeren, suytwaerts sHeeren wech, noortwaerts aende Marck.

VELD, LANG – 1701 – R733, F153V

Een perceel beemden: t'Langhvelt, noortwaerts den Kadyck.

VELD, LANG – 1709 – RH234, 63V

Acht gemet en honderd roeden hooylant binnen en buytendijck: het Lanckvelt.

VELD, LANG – 1741 – RH279, 92

Drie bunder hooyland: het Lanck Velt, noort de Merk.

VELD, LANG – 1938 – DE BOER35, NR.13

Een uitmuntend perceel hooiland: het Lang veld, 1,78 hectare. Kad.nr. A 137.

VELD, MIDDELSTE – 1897 – BREDANAAR12, NR.70

Kavels hooigras in Weimeren: het Middelste Veld, groot 0,99 hectare.

VELD, VOORSTE – 1697 – R732, 178

Een perceel hoylants: het voorste Velt, vier gemet, aen het Nieuw Veer.

VELD, VOORSTE – 1893 – BREDANAAR12, NR.70

Kavels hooigras in Weimeren: het Voorste Veld 0,61 hectare.

VELDJE, HOOG – 1709 – R735, F63

Een perceel saeylant: t'Hoogh veldeken, 2½ gemet, aende Nieuwveersen wegh, noortwaerts de Nieuwveerschenstraet.

VELDJES – 1743 – RH279, 140V

Een perceel beemden: de Vellekens, twee gemet.

Veld 'woeste grond'. Na ontginning ook de naam van het in cultuur gebrachte land, zowel bouwland als weiland.

Het Veld van Galder was mogelijk bezit van een collectief uit Galder, een gehucht onder Ginneken.

In 1704 hadden soldaten een draaiboom, een schoorboom en een hort gestolen van Goris van Vlymeren. Een vijftal inwoners van de Hage was op 24 september aan het hoofd van het Nieuw Veer een schuit mest aan het lossen en zagen de soldaten met de gestolen goederen. Zij liepen naar het fort bij het nieuw Veer om de officier te spreken, maar die was er niet. Toen ze terugliepen kwamen ze de soldaten weer tegen. Peter Jan Christiaensen zei 'leg dat hout neer'. Eén van de soldaten schoot plotseling en Christiaensen viel dood neer. De gestolen goederen werden even later op een perceel: het Hoogvelt gevonden, R320.

VELDOVEN – 1634 – P124, F22

De Putkens in Wymer, de Velthoven west.

Plaats waar een veldsteenoven stond. Voor het bakken van stenen voor de bouw van boerderijen is 1634 redelijk vroeg. Kan ook gebruikt zijn voor het bakken van stenen voor huizen in Breda, die dan met een schuit vervoerd konden worden.

VERDONK – 1501 – R415, F275V

Aende Verdonck.

VERDONK – 1545 – RH120, 39V

De Marckblock aende Verdonck.

VERDONK – 1567 – R714, F137

Beemden in Verdonck, omtrent den Nyeuwen veer.

VERDONK – 1634 – P124, F84

Beempden aende Verdonck, bij het Nieuw veer, de Marcke Noort.

Zie Veerdonk. Genoemd naar het veer, het Nieuwveer (dat pas in 1518 in gebruik zou zijn genomen?).¹² Maar de oudste vermelding van Veerdonk stamt al uit 1501. Dan moet het veer er al eerder zijn geweest.

VERDONKSESTRAAT – 1699 – P127, F490

Beemden in Wymer, den gemeenen wech genaemt de Verdonckse straat oost.

VERS VELD – 1770 – RH108, 182

Een perceel weyland: het Versch Veld, inden Polder van Weymeren.

Vers in de zin van niet-zout? De vloed reikte via de Mark vroeger zeker tot Breda, maar dat er brak water aangevoerd werd lijkt weinig waarschijnlijk. Dan heeft het ook weinig zin om het tegengestelde, fris, te gebruiken.

VIJF GEMETEN – 1826 – N6378, 59

Een perceel weyde: de Vyf Gemeten, twee bunder, 15 roede, in den Polder van Wymeren.

Vijf gemeten is gelijk aan 5/3 bunder ofwel $5/3 \times 1,3$ hectare = 2,2 hectare. Zou de maat die in 1826 opgegeven wordt nog in oude bunders staan of in nieuwe hectaren? Waarschijnlijk het laatste, gezien de overeenkomst in grootte.

Dan moeten we voor twee bunder, vijftien roede lezen: twee hectare, vijftien are.

WEEL, GROTE – 1599 – R718, 79v

Tegen den grooten Wiel, noortwaerts aende dijk.

WELEN, GROTE – 1605 – R718, F294v

Beemden in Wijmeren aende Groote Weelen.

WEELTJES – 1741 – RH279, 95

De Weeltjens met Sinte Peeters Hilleken, anderhalf bunder.

Weel 'kolk ontstaan na dijkdoorbraak'

WEIMEREN – 1472 – CB1, F2v

Wydemaer.

WEIMEREN – 1472 – CB1, F3v

Widemeer.

Zie Wymeren.

WIELEN – 1530 – R706, F72V

Beemden in Wymer binnensdcyx aende Weelen.

WIELEN – 1893 – BREDANAAR12, NR.68

Drie kavels hooigras in Weimeren: de Wielen.

WOUTERSWEIDE – 1667 – R727, F181

Vier gemet erven: Wouters Weyde, oost en noort de Nieuwveersche wegh.

WOUTERSWEIDE – 1681 – R729, 178

Een bunder weijlants: Wouteren Weij, oost en noortwaerts den Nieuwveerschen wegh.

WOUTERSWEIDE – 1694 – R732, 56V

Een perceel weylants: Wouteren wey, vier gemet, oost en noort den Nieuwveerschen wegh.

Weiland van Wouter.

WYMEREN – 1332 – HAVERM.103

Willeken vander Widemare.

WYMEREN – 1408 – KORS44

Beemden in Wijmeer.

WYMEREN – 1430 – AHB1, 36

In Widemaer; in Widemaer (idem, 53a).

WYMEREN – 1474 – D, F10V

In Wijmer.

WYMEREN – 1505 – AHB2, 13V

In Wymaer.

WYMEREN – 1505 – AHB2, 10V

In Wymaeren.

WYMEREN – 1530 – R706, F145

Inde Huyskens, inden Polder van Wymair.

WYMEREN – 1597 – R718, F18V

In Wymeren.

WYMEREN – 1628 – R722, 177V

in Wemmeren.

WYMEREN – 1634 – P124, F10

In Wymaer.

WYMEREN – 1653 – R725, F82

In den Polder van Wijmeren.

WYMEREN – 1656 – R726, F41V

In Weymaeren.

WYMEREN – 1681 – R729, F178V

In den Polder van Wijmeren.

WYMEREN, KLEIN – 1918 – BREDANAAR38, 79

Een perceel weiland: Klein Weimeren, A 174, groot 1,83 hectare.

WYMEREN, KLEIN – 1938 – DE BOER 35, NR.13

Hooiland in Klein Weimeren (A 147).

We moeten uitgaan van wide + meer/maar. Wide is 'wilg, wilgentak', meer/maar duidt op een waterplas.¹³ Het gebied stond in de winter en soms ook nog in de zomer voor een groot deel onder water. Vergelijk Wymer onder Zundert. Men denkt ook wel dat wede de water-wilg aanduidt, maar in de Baronie kende men die onder de naam werft, wurft.¹⁴ De juiste schrijfwijze is Wijmeren, daar de ij ontstaan is uit lange i.

WYMERENSEWEG – 1634 – R723, 81V

Aenden Wijmersche wech.

WYMERSEHILLEN – 1754 – RH106, 151V

Hooyland in de Weijmerse Hillen.

WYMERSEWEEL – 1603 – R718, 234

de Wijmerschen Weel.

ZANDVELD – 1667 – R727, 141V

Een weyde: het Santvelt, vijf gemet, bij t Nieuw Veer aen den Veerschenwegh.

ZANDVELD – 1667 – GP280, 27V

Het Santvelt, zeven gemet.

ZANDVELD – 1667 – GP280, 25V

het Santvelt

ZANDVELD – 1668 – R727, 182

Vier gemet weyde: het Santvelt, oostwaerts de Nieuwveerschen wech.

ZANDVELD – 1706 – R734, F156

Een perceel weyden oft beemden: tSantvelt, vier gemet, oostwaerts den Nieuwveersschen Wegh.

ZANDVELD – 1713 – R737, F82V

Een perceel beemden oft weijde: het Santvelt, vier gemet, oostwaerts den Nieuwveerschen wegh.

ZANDVELD – 1740 – RH102, 105V

Een perceel hooij ofte weijland in den Polder van Weijmeren, drie gemet: 't Sandvelt.

Zandige kop in het overigens venige Wymeren. Vergelijk het Zandveld in de Kroeten bij Burgst.

ZES BUNDER – 1585 – R485, 45

Grymhuysensblock = Zess Buynderen.

Blok land ter grootte van zes bunder. Kadastraal perceel B 362, 363.

ZONZEELSVEER – 1313 – CER.I, 108

tFere van Zonsele.

ZONZEELSVEER – 1472 – CB1, F3V

tFeer van Zonzeel.

Dit is het oude veer tussen Hage en Zonzeel.

Bij de overstromingen in de vijftiende eeuw verdween Zonzeel en ook het veer.

ZUUR VELD – 1886 – NBOC26, 2539

Een perceel hooigras in Weimeren: het zuur Veld, 1,15 hectare.

ZUUR VELD – 1904 – BREDANAAR23, NR.131

Kavels hooigras in Weimeren in het Zuurveld 1,15 hectare.

ZWALUWSTRAAT – 1741 – RH279, 95V

In de Swaluwstraet.

Genoemd naar de vogel? Of naar het dorp Zwaluwe in Holland? Zie onder Overveld, Zwaluwstraet.

NOTEN

- 1** Blankaart, pp. 332, 333, 334.
- 2** Buiks (1994), p.82.
- 3** Verdam, p. 128.
- 4** Gysseling (1960), p. 664.
- 5** GAB, Afd. IV-1, 1645.
- 6** Verdam, p. 483.
- 7** Verdam, p. 497.
- 8** Verdam, p. 503.
- 9** Marley, T.: The place-name-element –hurst (-horst), Naamkunde 4 (1972) p. 26.
- 10** Buitenhuis, p. 530.
- 11** Buiks (1994), p. 117.
- 12** Leenders, K.: Cultuur-historische landschapsinventarisatie Breda (2006), p. 46.
- 13** Verdam, p. 794.
- 14** Kuysten, A.: Weebosch-Wijbosch, Brabants Heem 3 (1951), p. 86, 87.

COLOFON

Titel: Veldnamen in de voormalige gemeente Princenhage

Erfgoedrapport Breda 60

Auteur: Chr. Buiks

Kaarten: H. de Kievith

Objectfoto's: A. Schut

Eindredactie: G. Otten, H. de Kievith

Ontwerp en lay-out: Studio Maaike Klijn

De auteur heeft zijn best gedaan de rechthebbenden op de illustraties te achterhalen. Degenen die menen rechten te hebben kunnen zich met hem in verbinding stellen.

ISSN: 2210-9552

© Gemeente Breda, 2018

Gemeente Breda

Ruimtelijk Economisch Domein

Team Erfgoed

Postbus 90156

4800 RH Breda